

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Boekbespreking van: Du développement à l'évolution

Lock, G.

Citation

Lock, G. (1986). Boekbespreking van: Du développement à l'évolution. *Acta Politica*, 21: 1986(2), 249-250.
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/3449525>

Version: Publisher's Version
License: [Leiden University Non-exclusive license](#)
Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3449525>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

proces wordt een vertraging door de onderzoekers blijkbaar niet als 'vertraging' aangeduid (p. 167-8).

Daarnaast doet zich vanzelfsprekend het probleem voor dat de maatstaven in hun uitwerking strijdig kunnen zijn. Iets dat voldoet aan de ene maatstaf (ja, zelfs in dat licht gewenst is), kan in het licht van een andere maatstaf een knelpunt blijken te zijn. Bij voorbeeld: inspraak van burgers vertraagt de procedure; ander voorbeeld: de gemeente Nistelrode was fraai in staat om de zaak te traineren ('inbreng van alle overheidsniveaus' tegenover 'impassens'); bovendien bleek de gemeente Nistelrode zelf in haar handelen te worden belemmerd door gemeenteraad en burgers ('inbreng vertegenwoordigende lichamen' en 'positie burgers').

De tegenstrijdigheid van de maatstaven maakt duidelijk dat een inhoudelijke toetsing noodzakelijk is. Ik bedoel daarmee overigens iets geheel anders dan de onderzoekers soms geneigd zijn te doen. Niet de eigen bias moet bepalend zijn, maar bij voorbeeld de *gedefinieerde belangen* van de actoren. Voor de gemeente Nistelrode is het geen knelpunt dat het besluitvormingsproces lang duurt!

De onderzoekers kiezen niet voor deze optie en komen geleidelijk in een situatie terecht waarin sprake is van een soms onaanvaardbare vermenging van objectieve maatstaven en persoonlijke waardeoordelen. Deze kritiek is te zwaar om niet te worden toegelicht aan de hand van enkele voorbeelden. Op p. 60 zeggen de onderzoekers dat het bij de afweging van belangen met name gaat om een *goede* ruimtelijke ordening. Op p. 172 wordt geëist dat de invloeden en posities van overheden van een *aanvaardbaar* niveau moeten zijn. En in Havelte en Bussum blijkt de lange duur van het besluitvormingsproces niet meer zo erg te zijn als blijkt dat daardoor 'besluiten meer aansluiten bij huidige opvattingen' (p. 169). Aangezien 'aanvaardbaar' en 'goed' nergens worden geoperationaliseerd, moeten we constateren dat een andere onderzoeker op basis van hetzelfde materiaal wellicht (en zelfs eenvoudig) tot andere knelpunten had kunnen besluiten.

Eenzelfde onduidelijkheid bestaat bij de beslissing welke knelpunten als de *belangrijkste* knelpunten moeten worden geduid. Aangezien een eenvoudig conceptueel model ontbrak, gaat het ook hier om een eenvoudige keuze van de onderzoekers zelf. Welke criteria daarbij worden gehanteerd is niet geheel duidelijk. Zo blijken de lengte van de procedures, de afweging van de belangen en de rechtsbescherming de belangrijkste knelpunten te zijn geweest. Maar waarom deze? Tenslotte is de selectie van de cases bepalend voor het hoofdknelpunt nummer één: de lange duur van de procedures. Men had namelijk bij de selectie van de cases juist cases uitgezocht waar zich (langdurige) problemen hadden voorgedaan. De onderzoekers onderkennen dit probleem wel, maar ontkrachten het niet (p. 216).

5. *Het prescriptieve gedeelte van het boek* – Het boek wekt de indruk dat de onderzoekers zeer waren geboeid door de gedachte dat hun onderzoek interessante *voorstellen* zou kunnen opleveren. Men kan dat alleen maar toejuichen, indien de koppeling tussen onderzoeksresultaten en voorstellen goed in de gaten wordt gehouden. Dat is hier onvoldoende het geval. De link tussen onderzoek (tot en met hoofdstuk 7) en de aanbevelingen (daarna) is ver te zoeken, ondanks het feit dat men een belangrijke poging had gedaan om verschillende 'manipuleerbare variabelen'

('voorzieningen' in de termen van de onderzoekers) in het onderzoek in te bouwen. Nu volgt op de rapportage van het onderzoek in feite een nieuw boek. Een goede theoretisch-normatieve verhandeling over het openbaar bestuur in hoofdstuk 8 resulteert in een interessante analyse van mogelijke verbeteringen van het systeem van ruimtelijke ordening in Nederland.

Ten slotte wordt de suggestie van bindende projectbestemming gedaan. Het is te betreuren dat dit voorstel zo zwak wordt getoetst aan de hand van het vergaarde materiaal. Men krijgt de indruk dat het tweede, prescriptieve gedeelte van het boek door een ander onderzoeksteam is geschreven. Ik acht het hier overigens niet de plaats om uitgebreid – op normatieve wijze – in te gaan op de voorstellen van de onderzoekers. Het idee van de bindende projectbestemming lijkt me in ieder geval in die zin juist dat de discussie over ruimtelijke planning op deze wijze meer aan de dagelijkse ervaringswereld wordt aangepast. De gedachte op zich reeds relateert het grootschalige planningsdenken dat ons ooit de WRO heeft opgeleverd.

6. *Conclusie* – In mijn beoordeling van het onderzoek van De Koningh c.s. heb ik speciale aandacht gegeven aan vele methodologische zaken. Ik heb dat bewust gedaan aangezien in beleidskringen dergelijke zaken nogal eens worden onderbelicht. Men beoordeelt de conclusies en vooral de aanbevelingen van een onderzoek en verwerpt vervolgens ofwel het hele onderzoek ofwel gaat met de conclusies aan de haal. Of dat terecht is, hangt echter in grote mate af van de vraag of de weg tussen aanvankelijke opdracht en de samenvatting een begaanbare weg is gebleken. Zoals uit het bovenstaande blijkt ben ik nogal eens gestruikeld over een losliggende steen.

Niettemin leveren vooral de beschrijvingen van de cases boeiende doorkijkjes op in ordenend Nederland en geeft het laatste deel van het boek interessante stof tot nadenken.

W. Derksen

Georges Canguilhem e.a., *Du développement à l'évolution*. Presses Universitaires de France, Parijs 1985, 65 p.

Social philosophers have perhaps too often neglected the tangle of political, philosophical and scientific factors which have determined the shape of those great theories in relation to which they define their own positions. The role and influence of biology is a case in point. Georges Canguilhem points out in this re-edition of an important 1962 monograph that the history of the concepts of *development* and *evolution* is widely misunderstood. In the 18th century they denoted the simple growth of an organism on the basis of the preformation of features. K. von Baer, early in the 19th century, had opposed to this conception the idea of progressive differentiation out of a primordial homogeneity, such that the differentiated nature of man was not to be considered as already 'contained in' the most primitive state of the organism. But Auguste Comte's conception of progress as the development of order was based explicitly on the earlier, already somewhat discredited biological notion of evolution. Herbert Spencer, on the contrary, acknowledged his debt to

von Baer. Spencer's notion of progress is derived from the epigenetic theory: progress is increasing differentiation. Darwin's *Origin of species* completes the reversal of the sense of the term 'evolution'. Increasing differentiation of the organism, à la von Baer, and a consequent growing heterogeneity of groups of organisms reduces competition and thus favours survival. But one cannot, on Darwin's view, speak of absolute progress in respect to this evolutionary process.

The concepts of evolution and development thus, by the second half of the 19th century, take on a meaning nearly opposite to their 18th century sense. Unfortunately, the popular late 19th century theorists of social progress, who drew their inspiration from their own interpretation of biological theory, largely failed to notice the change. We should not fail to take note of their confusion.

G. Lock

Mededelingen

Conferentie Nederland/België – USSR: relaties en beeldvorming

De universiteiten van Amsterdam, Leuven en Rotterdam organiseren een conferentie over de betrekkingen tussen Nederland c.q. België en Rusland/de Sovjetunie, met nadruk op de periode na 1917. De conferentie zal op 7 en 8 mei 1987 te Rotterdam worden gehouden en zal vier secties tellen:

1. Politieke en economische betrekkingen;
2. Nederlanders en Belgen in Rusland en de Sovjetunie, Russen in België en Nederland;
3. CPN, KPB en de Sovjetunie;
4. Russische kunst en literatuur in Nederland en België, Nederlandse en Belgische kunst en literatuur in de Sovjetunie.

Schriftelijke bijdragen aan de conferentie kunnen worden geschreven in het Nederlands of Frans; de voertaal tijdens de conferentie zal Nederlands zijn. Historici, politicologen, slavisten en economen in België en Nederland worden uitgenodigd voorstellen voor door hen te schrijven bijdragen in te dienen bij de conferentieorganisatoren: *dr. J.H.L. Löwenhardt* (Oost-Europa Instituut, Postbus 19101, 1000 GC Amsterdam, tel. 020-5252267), *prof. dr. R. Maes* (Departement Politieke Wetenschappen, KU Leuven, Van Evenstraat 2B, 3000 Leuven, tel. 016-283249), *drs. M.L. Roholl* (Subfaculteit Maatschappijgeschiedenis i.o., Erasmus Universiteit, Postbus 1738, 3000 DR Rotterdam, tel. 010-634989) en *prof. dr. E. Stols* (Afdeling Geschiedenis van de Nieuwe Tijd, KU Leuven, Blijde Inkomststraat 21/05, 3000 Leuven).

Stichting Parlementaire Geschiedenis

De Stichting Parlementaire Geschiedenis is onlangs opgericht met als doel het bevorderen van de parlementaire geschiedschrijving na de tweede wereldoorlog. Het onderwijs en onderzoek vindt plaats in het Centrum voor Parlementaire Geschiedenis van de Katholieke Universiteit Nijmegen, onder leiding van dr. P.F. Maas.